

EKONOMSKI VIDIKI EKOMSKE KRIZE V RS IN VLOGA INTELEKTUALNEGA KAPITALA

**KAKO VODITI SPREMEMBE Z NOVIM ZNANJEM IN DRUŽBENO
ODGOVRNOSTJO
DO IZOBRAŽEVANJA IN ZAPOSLOVANJA ODRASLIH**

PROF. DR. BOGOMIR KOVAČ
EKONOMSKA FAKULTETA - UNIVERZA V LJUBLJANI

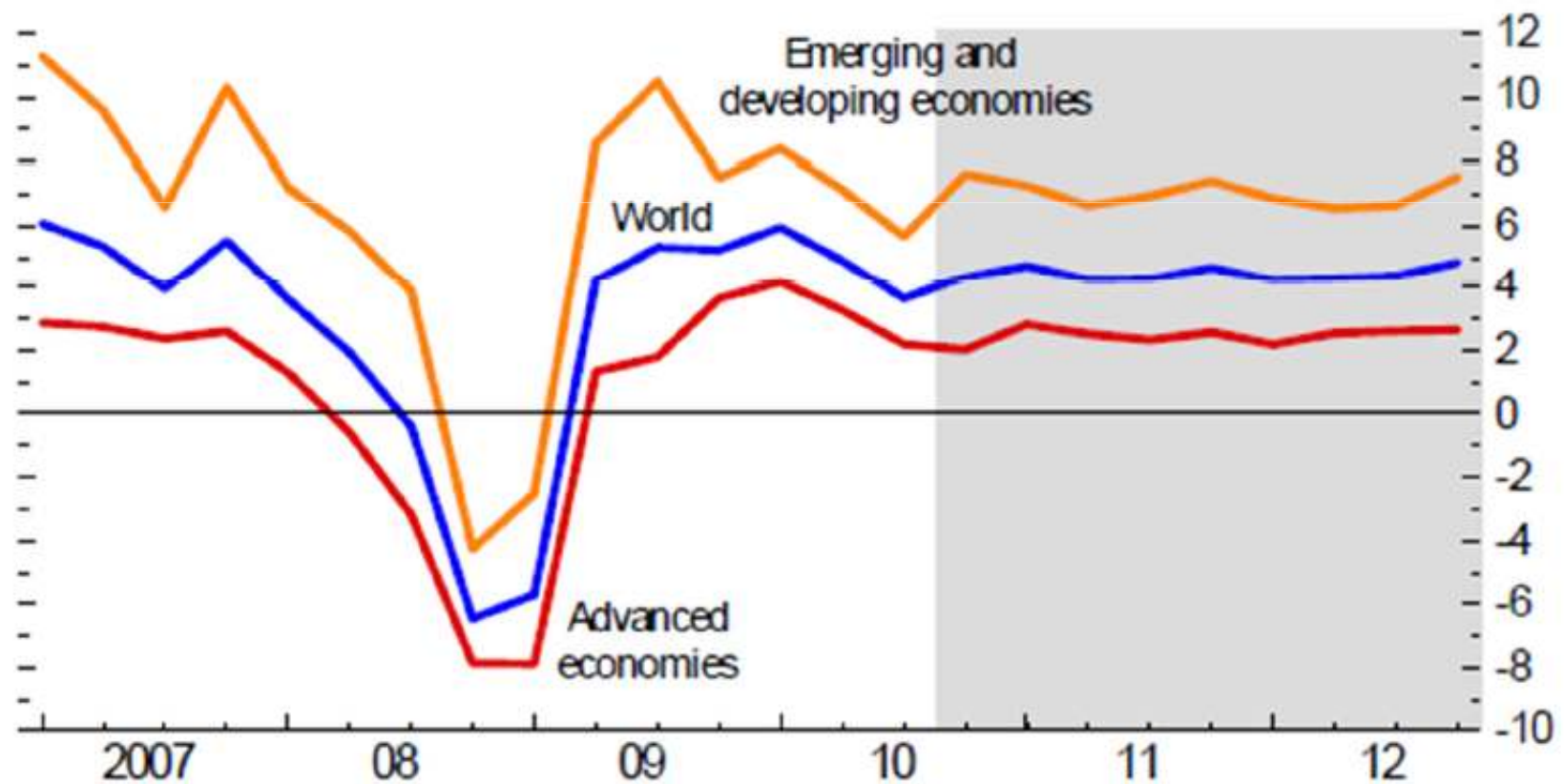
GLOBALNA RECESIJA 2008-2009

- **NAJDALJŠA RECESIJA** 1929-33 (43 MESECEV)
- **DRUGA NAJDALJŠA RECESIJA** 1973-1975 (16 MESECEV)
- **SEDANJA RECESIJA** V LETU 2009 BO TRAJALA NAJVERJETNEJE DO 2011-12 (30-40 MESECEV) IN BO IMELA OBLIKO ČRKE "L" Z NIHANJI (www).
- **VELIKA RECESIJA 2009-2012** JE PRIMERLJIVA Z VELIKO DEPRESIJO 1929-1933
- KRIZA JE **GLOBALNA** (SVET)
- KRIZA JE **CENTRALNA** (RAZVITI KAPITALIZEM),
- KRIZA JE **STRUKTURNA** (EKOLOGIJA),
- KRIZA JE **SOCIALNA** (DRŽAVA),
- KRIZA JE **POLITIČNA** (LIBERALIZEM),
- KRIZA JE **KULTURNA** (VREDNOTE)

GLOBLANI GIBANJE BDP

Figure 1. Global GDP Growth

(Percent; quarter over quarter, annualized)

Source: *World Economic Outlook Update* January 2011

REŠEVANJE KRIZE 2009

- **ZDA:** OBAMOV NEW DEAL (544 mia \$ za javne izdatke in investicije, 275 mia \$ za znižanje davkov) + SANACIJA BANK (garancije, slabe terjatve) – 3500 mia \$ + reforme (300-450 mia \$)
- **EU:** European Recovery Plan, 200 mia eur (170 + 30) + evropske naložbe (energetika, čiste tehnologije, infrastruktura) + ECB + ČLANICE
- **KEYNESIANSKA LEKCIJA:** generiranje povpraševanja ($C + I$) $\leftrightarrow$ ($G + X$)
- **GLOBALNA LEKCIJA:** posamične države se ne morejo rešiti zaradi prepletnosti svetovnega gospodarstva
- **TRIJE KORAKI:** TRŽNA KOREKCIJA + SANACIJA BANK (CB) + DRŽAVNE SPODBUDE (proračuni) $\Rightarrow$ FISKALNA KRIZA DRŽAV

Cikličnost krizne ekonomike

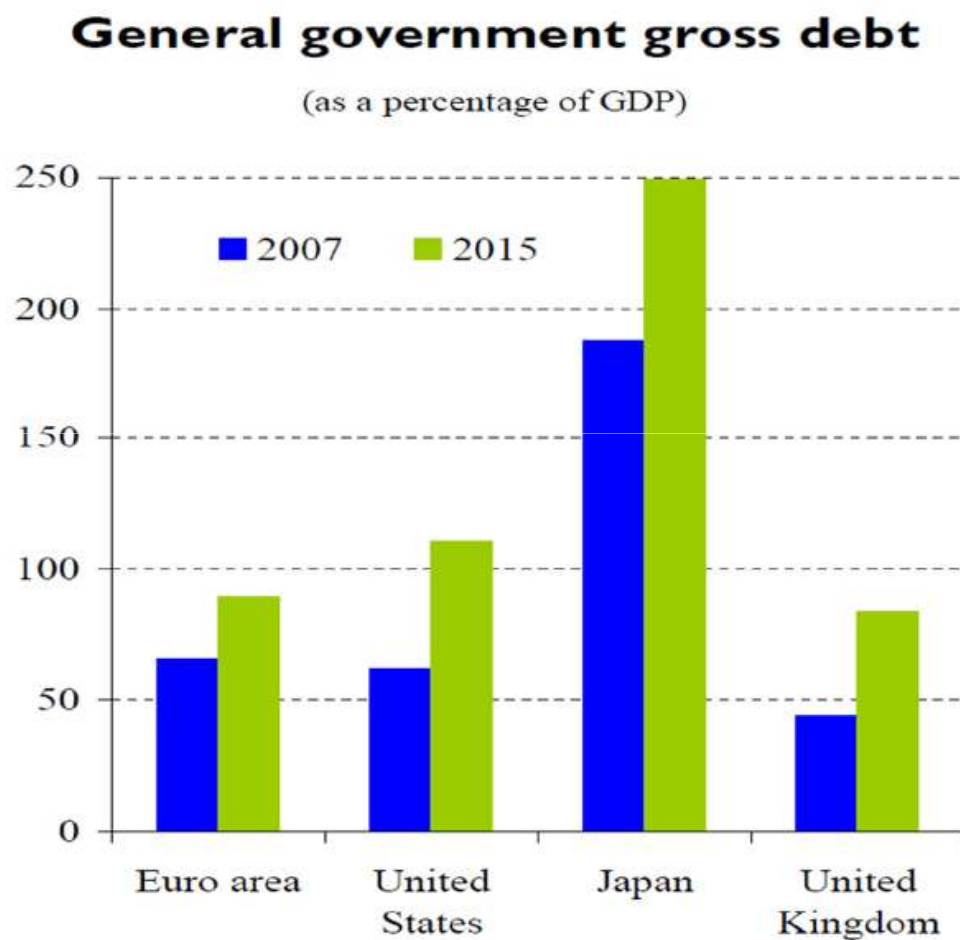
- VSAKIH DESET LET (1974-1975, 1980-1983, 1990-1992, 2001-2002, 2008-2011)
-
- Kumulativen padec BDP – 9% (2,3 leti)
- Povečanje BREZPOSELNOST + 8% (4,6 let)
- Padec DELNIŠKIH TRGOV – 55% (3,5 let)
- Padec NEPREMIČNINSKIH CEN – 35% (6,3 let)
- Večji PRORAČUNSKI DEFICIT + 86% (3-4 leta)
- Povečanje JAVNEGA DOLGA + 74% (8-10 let)

- Finančna kriza –drugorazredna posojila
- Posojila “ninja” (no income-no job-no assets)
- Obremenjenost finančnega in bančnega sistema
- Problem EU: bančna in finančna kriza
- Problem EU: visoka zadolženost držav in slabe ajvne finance

Trije koraki reševanja krize:

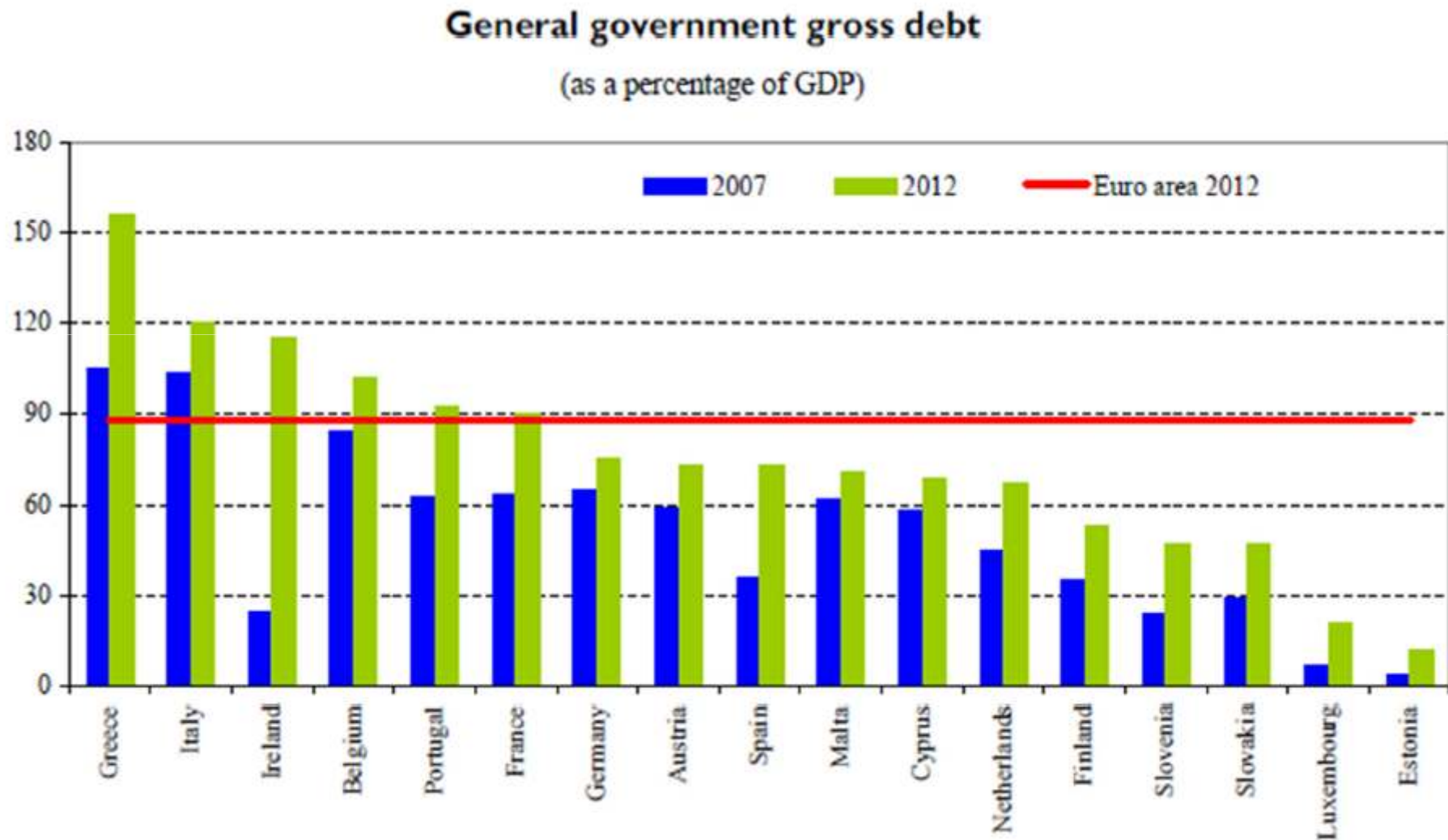
- Povečanje likvidnosti -> sanacija + prestrukturiranje
- Reševalni mehanizem (ESM = EFSM -> EFSF) – 500 mrd eur (ZDA->700 mrd \$ - sistem TARP)
- Reševanje Grčije (110 mrd) + Irske (85 mrd) + Portugalske (78 mrd)

Kriza zadolževanja

source: IMF WEO October 2010

Zadolženost držav

Source: European Commission - Autumn 2010 Forecast

EKONOMSKA IN FINAČNA KRIZA V SLOVENIJI

- IZJEMEN PADEC BDP IN POČASNO OKREVANJE
- SLOVENIJA v EU = 15. po BDP p.c., 14. po deležu javnega sektorja, 11. po kriznem krčenju BDP, 8. po gospodarski rasti
- RELATIVNO VISOKA STOPNJA BREZPOSELNOSTI (7,9% ANKETNA, 12,2 REGISTRIRANA)
- VISOK NEGATIVNI PRORAČUJSKI SALDO (EU: 16. po kriznem saldu, 14. po normalnem primanjkljaju)
- HITRO ZADOLŽEVANJE IN POVEČEVANJE JAVNEGA DOLGA (EU: 20. po javnem dolgu)
- VISOKO ZADOLŽEVANJE ZASEBNEGA SEKTORJA

KRIZNI MENEDŽMENT NA DRŽAVNI RAVNI 2009 – PRIMER SLOVENIJE

PRVI PAKET UKREPOV

FINANČNI SEKTOR = državna poročta + posojila + odkup terjatev + dokapitalizacija

REALNI SEKTOR = subvencioniranje delovnega časa + kreditiranje (SID) + davčne spremembe

DRUGI PAKET UKREPOV

FINANČNI SEKTOR = jamstvena shema + poročta + odkup terjatev + dokapitalizacija SID

REALNI SEKTOR = zaščita industrije + socialna varnost

TRETJI PAKET UKREPOV

- FINANČNI SEKTOR: kreditne sheme + proračun
- REALNI SEKTOR: subvencioniranje čakanja + solidarnostna pomoč + pomoč malih vrednosti

FISKALNA KRIZA 2010-2011

- KONSOLIDACIJA JAVNIH FINANC 2010-2013 S KRČENJEM IZDATKOV
- STRUKTURNE REFORME KOT IZHOD IZ KRIZE
- MNOŽICA PROTIKRIZNIH VLADNIH DOKUMENTOV (Proračunski memorandum, Izhodna strategija, Nacionalni reformni program, Program stabilnosti, Ukrepi za povečanje konkurenčnosti...)
- **javni sektor + javni dolg + zadolženost = evropsko primerljivi**
- Ekonomika depresije -> pospeševanje AD + povečanje izvoza + sanacija in dokapitalizacija bančnega sistema + varčevanje + restrukturiranje in sanacija bank/podjetij

KRIZNI MENEDŽMENT

PODJETIJ IN GLOBALNA KRIZA

- GLOBALNA KRIZA = DOLGOROČNE SPREMEMBE POSLOVANJA = RECESIJSKA EKONOMIKA = RECESIJSKI MENEDŽMENT
- VODENJE V KRIZNIH RAZMERAH NI PREPROSTI
KRIZNI MENEDŽMENT (REŠEVALNI MENEDŽMENT + MENEDŽMENT TVEGANJ + KRIZNO VODENJE)
- PODJETJA SO BOLJ SPOSOBNA NA ODZIVE KRIZE KOT DRŽAVE. MENEDŽERJI SO BOLJŠI KRIZNI VODJE KOT POLITIKI.

NOVE USMERITVE PRI VODENJU PODJETIJ

- EKONOMSKA IN FINAČNA KRIZA KOT KRIZA
LIBERALISTIČNEGA TRŽNEGA PRISTOPA
- VELIKA DEPRESIJA (1929-1933) -> SOCIALNA DRŽAVA +
REGULIRAN KAPITALIZEM
- VELIKA RECESIJA (2009-2012) -> SOCIALNA DRUŽBA +
GLOBALNI SOLIDARIZEM
- GLOBALNA KRIŽA KOT KRIZA VREDNOT = TRAJNOSTNI
RAZVOJ + DRUŽBENA ODGOVORNOST + PARTICIPATIVNI
MENEDŽMENT
- NOVA VLOGA LASTNINE + NADZORA + VODENJA = NOVA
OBLIKA DRUŽBENE ODGOVORNOSTI

NOVO ZNANJE O KRIZNEM MENEDŽMENTU

- **ZAKAJ EKONOMISTI NISO ZNALI NAPOVEDASTI KRIZE?** 1. TEORETSKA SPECIALIZACIJA 2. PROBLEMI TRŽNEGA NAPOVEDOVANJA 3. SLABO RAZUJMEVANJE REALNOSTI 4. PRISTRANOST IN PREMAJHNA ODGOVORNOST
- **5 OBDOBJI:** PRED KRIZNI ČAS -> ODKRIVANJE VIROV OGROŽANJA -> SPONTANO RAVNANJE -> ORGANIZIRAN ODGOVOR -> NOVO POKRIZNO RAVNOTEŽJE
- **3 FAZE VODENJA SPREMEMB -> SPREMEMBA KULTURE + SPREMEMBA POLITIKE + SPREMEMBA ES**
- **PROAKTIVNO KRIZNO VODENJE -> REAKTIVNI KRIZNI MENEDŽMENT**

NOVO ZNANJE ZA NOVO RAZVOJNO PARADIGMO

- EU 2020: pametna, trajnostna, vključujoča rast
- NRP: VEČJA SOCIALNA KOHEZIVNOST + SOCIALNA VARNOST + STRUKTURNE SPRMEMEBE + VZDRŽNA GOSPODARSKA RAST
- OZKA RAZVOJNA GRĹA: STARANJE PREBIVLASTVA + NESPAMETNA RAST + KONKURENČNOST + VLAGANJE V R&D + RAZVOJ ČLOVEŠKEGA KAPITALA
- NOVA STRATEGIJA: 3% BDP V RAZISKAVE + 40 % MLADIH Z DIPLOMO
- VSTOP V DRUŽBO ZNANJA 1: TN + STORITVE + PODJETNIŠTVO
- VSTOP V DRUŽBO ZNAJNA 2: PREVZEMANJE TEHNOLOGIJE
- VSTOP V DRUŽBO ZNAJNA 3: INDUSTRIJA ZNANJA (STRATEGIJA UNIVERZITETNEGA IZOBRAŽEVANJA)

Kakšno znanje za preboj krize?

- FORMALNO, INTUITIVNO, KONCEPTUALNO IN RUTINSKO ZNANJE
- NAČIN ZNANJA 1 (disciplinarno + hierarhično + reševanje problemov) ->
- NAČIN ZNANJA 2 (transdisciplinarno + aplikativno + družbeno odgovorno)
- POSTMODERNA DRUŽBA ZNANJA = abstraktno znanje -> znanje kot produkcijski faktor -> uporabno znanje
- POSEBNOSTI ZNANJA IN USPOSABLJANJA V KRIZNIH RAZMERAH (voditelji, zaposleni, brezposelni, civilna družba)

VLOGA ZNANJA KOT KAPITALA

- ČLOVEŠKI IN INTELEKTUALNI KAPITAL
- SOCIALNI KAPITAL
- MERLJIVOST ZNANJA IN NJEGOVO VREDNOTENJE
- UPRAVLJANJE S TREMI OBLIKAMI KAPITALA V KRIZNIH POGOJIH
- MOBILNOST INTELEKTUALNEGA KAPITALA V PODJETJIH IN CIVILNI DRUŽBI

FAKULTETE IN PODJETJA KOT PRODUCENTI NOVEGA ZNANJA

- NOVI PROIZVAJALCI ZNANJA IN KONKURENCA NA TRGU ZNANJA
- TRADICIONALNA UNIVERZA KOT “REPUBLIKA ZNANJA”
- TRANSFERI ZNANJA OD UNIVERZ K GOSPODARSTVU IN DRUŽBENIM SKUPINAM
- KORPORATIVNE UNIVERZE IN MREŽENJE ZNANJA IN BIZNISA OD SPODAJ NAVZGOR
- AMERIŠKI IN EVROPSKI MODEL SODELOVANJA IN PRENOSA ZNANJ
- ZNANJE IN ISKANJE NOVIH IZHODOV IZ KRIZE (EKONOMSKO, POSLOVNO, TEHNOLOŠKO)

KAKO DOSEČI KRIZNI PREBOJ Z NOVIM INTELEKTUALNIM KAPITALOM

- EU IN SEDMI OKVIRNI PROGRAM
(kooperacija, inovativnost, transferi znanj)
- PROBLEMI INOVACIJSKE POLITIKE EU PRI
ISKANJU NOVIH PROTIKRIZNIH REŠITEV
- SKUPNI PROJEKTI – ZELENE TEHNOLOGIJE,
ENERGETIKA ... + NOVE OBLIKE
POSLOVNAJA... + NOVE OBLIKE TRŽENJA...
+ NOVI NAČINI SODELOVANJA ...-> IZHOD IZ
KRIZE V NOVIH PROJEKTIH + NOVIH
ZNANJIH + NOVIH POSLOVNIH PRISTOPIH

KRIZA KOT SPODBUDA SPREMEMB PRI IZOBRAŽEVANJU

- USTVARJANJE NOVIH PRILOŽNOSTI
- PODPORNO OKOLJE
- PROAKTIVNOST DELOVANJA
- VEČJA MOTIVIRANOST
- NUJNOST SPREMEMB
- POSLOVNI DARWINIZEM
- CELOVITOST PRISTOPA
- UČENJE VERIGE VSEH DELEŽNIKOV

NAJVEČJE OVIRE

- DRUŽBENA, POLITIČNA KULTURNA PARALIZA
- BREZ ZNANJA IN SPOSOBNOSTI KRIZNEGA MENEDŽMENTA IN PROJEKTNEGA VODENJA
- ČAKANJE NA GODOTA ALI DA DRUGI REŠUJEJO NAŠE PROBLEME
- BREZ PROMERJAV IN POZNAVANJA PRAKS NAJBOLJŠIH
- PREMAJHNA ŽELJA ZA SPREMEMBE IN KULTURA KOMFORMIZMA
- SLABE EKONOMSKE IDEOLOGIJE IN PROBLEMATIČNE POSLOVNE MITOLOGIJE

NAMESTO ZAKLJUČKA

- SUSTAINABLE ECONOMICS WILL NEED TO MEET HUMAN AS WELL AS PLANETARY NEEDS.

Christopher Flawn (Wolrdwatch Institute)

WE CAN'T SOLVE THE PROBLEMS BY
USING THE SAME KIND OF THINKING
WE USED WHEN WE CREATED THEM.

Albert Einstein (Worldheaven Institute)